

Text vzniká postupně společným úsilím mnoha lidí. Zatím svými postřehy přispěli:
*Jolana Nováková, Michal Bláha, Zuzana Rádsetoulalová, Mario Gero, Jana Stíbralová,
Jan Koukl a Michal Kulík*

Fotografie pocházejí z táborů Mladých ochránců přírody:
Dráčata, Falco, Mechovci, Netopýři, Tuláci a Vlčata

Konečnou podobu spáchal:
Michal Kulík

Za přírodě co nepřátelštější táborové pobyty se přimlouvá vydavatel:
Sdružení Mladých ochránců přírody ČSOP, www.smop.cz

Pokud máš „k tomu“ co dodat, pomoz nám a pošli své postřehy na adresu:
*Sdružení MOP, poštovní příhrádka 447, 111 21 Praha 1
CDM@smop.cz*

Vyšlo:
březen 2005

Chceme být v přírodě a nechceme jí ubližovat

Tábor je naše vizitka

Ahoj kamarádi,

určitě pořadáte výpravy a tábory v přírodě, kterou máte rádi stejně jako my. Protože předpokládáme, že všichni považujeme přírodu za rovnocenného partnera, přinášíme několik pohledů, které by bylo velmi dobré mít na paměti. Mnoho věcí znáte a děláte, některé vás možná v rámci navykých postupů dosud nenapadly. Snad budou dostatečně pochopitelné - v opačném případě budeme rádi konzultovat a srovnávat i protichůdné názory.

Hrst nápadů pro všechny, kdo mají rádi přírodu

Jedeme domů....

- ☞ Některé resty občas uniknou pozorným zrakům kontrolorů pořádku, na konci tábora by se to však v žádném případě stát nemělo!
- ☞ Na tábořišti by měla zůstat jen lávka přes potok, ostatní se likviduje (pochopitelně, nejedná-li se o stálou táborovou základnu).
- ☞ Tábořiště a okolí tábora je vaše vizitka, která zůstává i po vašem odchodu. Místní se určitě přijdou podívat...

Vlastní nápady a doplnění...

- ☞ A navíc se zkuste zamyslet nad „ekonomickou výhodností“ hromadného nákupu - opravdu je to levnější, když započteme i dopravu?
- ☞ Přemýšlejte ještě před nákupem! „Strakatý tábor“ (oranžové stany, žluté plachty,...) je prý pro některé lidi veselejší, pro hmyz je však většinou přitažlivější, pro lesní zvěř pak odpuzující. Jistě nechcete v přírodě strašit - určitě je lepší být nenápadný.
- ☞ Mezi námi: ne každá „křišťálová studánka“ má opravdu pitnou vodu. Nedbejte na dobrozdání starousedlíků, hygienické předpisy hovoří jasně. Úřední rozbor sice něco stojí, ale je to jistota.
- ☞ Vaše oznámení o konání akce na Obecním úřadě by mělo obsahovat i doložku „co budeme dělat s odpady“ - lze tak předejít případným nedorozuměním.

Začínáme...

- ☞ Tábor nemusí svým obyvatelům poskytovat všemožné pohodlí a „přepych“ (tábor nikdy nebyl a nebude pension). Myslete na to při jeho stavbě.
- ☞ Záplava pompézních táborových staveb, vysokých stožárů a věží, rozsáhlých kuchyní,... sice svědčí možná o dovednosti stavitelů, ale určitě o jejich strachu z prostého života bez civilizace.
- ☞ Táborové stavby proto plánujte s rozmyslem - těžbu dřeva konzultujte s majitelem nejbližšího lesa (lesní správou,...). Ještě zelené stromy jsou živé a proto je používáme jen v nejnutnějším případě (samozřejmě, opět po dohodě s vlastníkem).
- ☞ Berte ohled na své okolí - nedělejte hřiště tam, kde rostou zajímavé rostliny a latrinu tam, kde se vyhřívají zmiže a vosy si staví hnízda - alespoň se jich pak nebudete bát a nebudete je v rámci bezpečnosti vašich svěřenců likvidovat.
- ☞ Děti by se měly podílet na stavbě „svého“ tábora (tedy nejen stanů, ale i všeho „okolo“) - o to více si ho budou vážit.

**Nejsme pány přírody.
V přírodě se chováme jako zvěř:
tíše a ostražitě.**

- ☞ Není třeba děti už od útlého mládí učit, že automobil je nezbytností. Třeba takto:
 - dopravu na tábor volte tak, aby děti šly alespoň kousek pěšky (nejlépe v kombinaci s hromadnou dopravou), na blízké tábořiště jedte na kole!
 - většinou je nákup v pohodě zvládnutelný na dvoukoláku a má to tu výhodu, že jej zvládnou starší děti jen s papírkem co nakoupit a co objednat
- ☞ Věci, které je nutno získat v širším okolí, lze shánět na kole. Kolo nezapáchá, umožňuje zdravý pohyb a vůbec. Je sice pomalejší, ale na táboře se přece nebudeme stresovat, že?
- ☞ Máte-li auto, můžete ho zaparkovat někde v koutě, pokud možno i mimo dohled a použijte ho s rozmyslem. Kolo a vozík jsou levnější - autem se často jezdí zbytečně jen proto, že je. Když někdo něco zapomene, měl by si novou cestu s nákladem vychutnat pěkně po svých. Příště bude jistě odpovědnější.
- ☞ Dřevo sice bude rychleji připravené motorovou pilou, umí však děti řezat normální ruční pilkou (a pokud ano, což třeba kaprovkou)? A navíc, co ten hluk a smrad od motorovky? - vám třeba nevádí, zvěři ale ano!
- ☞ I skácení té soušky by vám měl vlastník povolit. A vysoký pařez po soušce není „pomníkem padlému hrdinovi“, ale důkaz zelenáče.

- ☞ Po každém použití latriny stačí vhodit do jejích útrob lopatku hlíny - té je dost po výkopových pracích, lopatka připravena u latru. Obsah se časem lépe a radostněji rozloží, mouchy neobtěžují, zápach není, ... Chlorové vápno už se opravdu nesmí používat.

- ☞ Na krátkých akcích, kde latrina není, se „do lesa“ chodí vždy s lopatkou.
- ☞ Lékárna je na táboře nezbytná a její obsah je rámcově stanoven vyhláškou Ministerstva zdravotnictví. To ale neznamená, že chemická léčiva musíme použít při každé příležitosti. „Přetažené“ dítě je lepší nechat vyspat, než mu ordinovat pilule.

- ☞ Zásobování surovinami sice probíhá většinou v rámci úvahy „kolik za to?“, zkuste však na problém též pohlednout s otázkou „co pak s odpadem?“ a preferujte proto zboží v recyklovatelných, vratných, či alespoň zničitelných obalech (nejlépe pak bez obalů).
- ☞ Spotřební materiál na tábory (papíry, pastelky, sportovní vybavení,...) vybírejte také s ohledem na životní prostředí, dbejte na vhodný materiál, obal, chemické složení,... Při vhodné příležitosti svou volbu dětem vysvětlíte (aby neměly pocit, že používané není „in“), protože:
 - přírodní provázek zapomenutý na louce se rozloží a na rozdíl od „umělého“ také na louce „nestraší“
 - papíry mohou být z jedné strany popsané

- ☞ Bylinné čaje jsou chutné, osvěžující a příprava je prostá. Pozor však! Při jejich podávání je nutno dbát i na účinek zdravotní - v rukách laika může lék způsobit škody. Je dobré poradit se alespoň s odbornou literaturou, vyvarovat se silných nálevů a odvarů, nezůstat celý tábor u jedné byliny a dát si zvlášť pozor, máte-li alergické děti.

- ☞ Odpady jsou problémem nejen celosvětovým, ale i táborovým. Doby, kdy se úplně vše zakopávalo nebo páliło jsou již dávno pryč - nyní již jsou běžně dostupné kontejnery na separovaný odpad, řada obcí požaduje potvrzení „ze skládky“ o umístění táborového odpadu,... Po skončení tábora by v zahrabané odpadovce mělo být jen pár slupek od cibule...
- ☞ Separujte odpad:

<ul style="list-style-type: none"> – tlející zbytky – sklo – kovy – papír – plasty 	<ul style="list-style-type: none"> - do kompostu, odpadové jámy - vracet v obchodě, darovat na zavařování, zelené a bílé kontejnery na tříděný odpad - do sběrného dvoru nebo speciálního kontejneru, u plechovek vždy zmenšit objem (zplacatět sekerou, kamenem,...) - nejprve na sušení bot a pak třeba pro službu na ranní rozdělávání ohně v kuchyni nebo do modrého kontejneru - do žlutého kontejneru
---	--

V přírodě jsme na návštěvě a měli bychom na to ve všech situacích pamatovat. A to se netýká jen papírků a hluku, jak bývá často zjednodušováno. Vedoucí by měl tuto skutečnost oznámit nejen na začátku akce, ale připomínat ji, sám respektovat, chválit a v případě potřeby i vhodně napomínat.

Jen nafoukaný tupec si myslí, že vše kolem něho je stvořeno pro uspokojování jeho vlastních potřeb. Ohleduplnost k životu kolem nás je podmíněna jeho poznáním.

Žijme v přírodě s přírodou v srdci

Každý pobyt více lidí v přírodě je s našimi civilizačními návyky zpravidla zásah do „přirozeného biotopu“ - je jistě rozdíl, když v přírodě žije 20 nebo 100 lidí. Snažme se proto dopady našeho pobytu minimalizovat, sladíme zájmy přírody i s ostatními pohledy (výchovný, ekonomický, právní,...).

Před akcí...

- ☞ Dle zákona 114/92 Sb. je táboření v chráněných územích bez povolení státní správy zakázáno! V tomto případě tedy nestačí pouhé povolení vlastníka pozemku. Pokud se vás to týká, urychleně kontaktujte příslušnou správu - předejete tak mnohým nepříjemnostem!
- ☞ Smyslem tábora rozhodně není jen perfektní celotáborová hra, ale spíše vlastní táborový život. Hře se proto nemá podřizovat veškeré konání. V žádném případě by etapovka neměla jít jakkoli proti smyslu našeho výchovného snažení (třeba použitými rekvizitami, odměnami a pod.).
- ☞ Jistým zvykem je „předzásobení“ v super-, hyper- a jiných marketech. Zdálnivě to bude „supervýhodné“, ale proč nenakupovat v místním koloniálu? Bude to sice trochu dražší, tím však místní obchod nejen finančně podpoříte, ale i utužíte vztahy s domorodci a ti vám jistě vyjdou vstříc i v neděli odpovědně.

Při jakékoliv dlouhodobé akci v přírodě (třeba typu letní tábor) vždy stojí za promyšlení několik okruhů možných problémů. Zkuste se zamyslet raději předem (pro inspiraci připojujeme zajímavá řešení, určitě ještě přijdete na další):

Jak získáme potraviny?

každý den je přiveze kurýrní služba - před táborem uděláme obrovský nákup - jeden dospělý bude zásobovatel - každý den půjde služba nakupovat - na jaře tam zasadíme brambory - vyženeme děti na pastvu - ...

Jak dopravíme materiál?

sjednáme kamion - zorganizujeme rodiče - půjčíme velbloudy ze ZOO - jeden dospělý bude každý den na otočku vozit materiál a noviny - to málo nám odveze jeden tatínek - objednáme přepravní službu - všechno naložíme dětem + kamna ponese vedoucí - ...

Odkud budeme mít pitnou vodu?

obec nám do lesa dotáhne vodovod - jeden dospělý dovleče každý den 5 PET lahví s vodou na osobu - zjara vykopeme studánku - stačí déšť a rosa - ...

Jak tam pojedeme?

letadlo + paradesantní výsadek - půlku tábora nás poveze soukromník traktorem - jde se pěšky - to je každého věc - vlakem či autobusem - rodiče slíbili odvoz - tohle neřešíme - ...

Kde budeme přebývat?

v hotelu - ve vojenském bunkru Řopík - v hangáru - pod stany - prý je tam krmelec - co příroda dá, smrky jsou husté - ...

Budeme třídit odpadní materiál?

ne, to je starost majitele pozemku - jenom vzhledem ke spalitelnosti - jak kdy - budeme se snažit - ani náhodou - ...

Jaké dopravní prostředky tam budeme mít?

nákladák na jídlo + dvě auta pro vedoucí + motorku pro rychlou spojku - jenom kola - koně - nic - ...

Jaké další technické vynálezy budeme využívat?

kapesní atomový generátor s příslušenstvím - osobní počítač s připojením na net + solární panely - mobil - otvírák na konzervy - ...

Jak budeme umývat nádobí?

automatická myčka - dospělá kuchařka - kuchyňská služba - přesličkou a pískem - vše oprší - jednorázové nádobí se přeci nemeje - ...

Co je vlastně cílem akce?

aby nás přijely navštívit televizní štáby - aby o nás v okolí všichni věděli - abychom si bezva užili - výchova účastníků s co nejmenším dopadem na okolní přírodu - co je komu po tom - ...

Jakou ekologickou stopu zanechá v přírodě právě váš tábor?

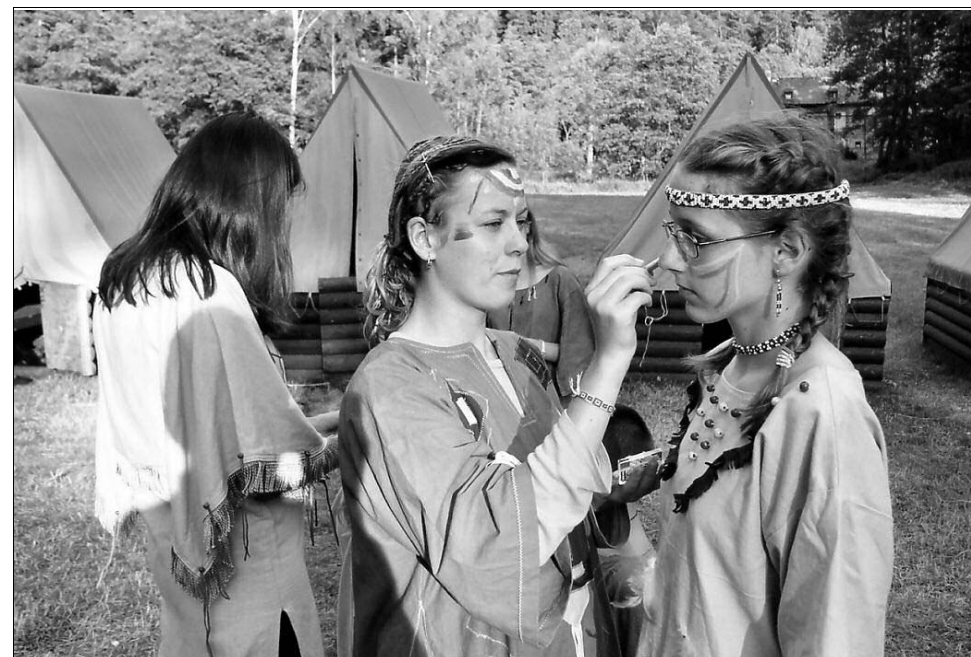
pokud nevíte, tak se inspirujte na <http://hraozemi.cz/ekostopa>

Žijeme v přírodě...

- ☞ Péče o nářadí (společné i osobní) by měla být naprostou samozřejmostí - učme se vážit si „obyčejných“ věcí! Zkuste...
 - každé nářadí ukládat na stálé místo. Kdo si ho půjčí, zapíše se (do sešitu, na nástěnku,...).
 - každý den za nářadí někdo zodpovídá (stálá služba, každý den někdo z dětí,...)
 - a pokud to s častým pobytem v přírodě i v prostých podmínkách myslíte vážně, tak si zvykněte na to, že nejen spacák, karimatka, batoh,... ale i nejběžnější nářadí je nejlépe mít osobní a vždy v perfektním stavu (sekera je nabroušená, nůž nemá zuby,...).
- ☞ Neméně pozornosti si zaslouží voda pitná, a proto:
 - studánku udržujte v takovém stavu, aby po vás mohli bez obav pít i jiní
 - jistě ji máte zastřešenou a zajištěnou před náhodným pádem hlodavců
 - pokud vodu dovážíte, tak s rozvahou - volte nejprostší způsob (ne autem, ale károu), ekonomický (cesta autem s větším množstvím je levnější) a výhodný (proč cestu nespojit i s nákupem?)
- ☞ Zvěř má opravdu výtečný čich a proto při cestách lesem zachovávejte „stálou stopu“. A navíc, každý táborník nemusí mít samostatnou cestičku přes rozkvetlou louku.
- ☞ Drobná změna v jídelníčku by možná neškodila - což takhle nahradit tradiční českou kuchyni něčím méně tučným a třeba i nemasitým? V dnešní době, kdy jsou všelijaké alternativní kuchařky v módě (obilné kaše, luštěniny, placky,...), by to neměl být problém. Užívaný argument „bezmasé = stejně drahé“ neobstojí.
- ☞ Šetřete cukrem, solí a kořením - nejsou nezbytné, uče děti vnímat přirozenou chuť potravin.
- ☞ „*Jak se kdo vyrovná s chlebem, tak se srovná s lidmi*“, praví přísloví. Vzpomeňte na něj, až dáte dětem místo kráječe obyčejný nůž.
- ☞ Protože vařbu trénujete na výpravách během roku, nebude to pro vás žádná novinka. Děti by se samozřejmě měly podílet na přípravě jídel, tyto znalosti se jim v životě určitě hodí.

- ☞ Poměrně časté zaživací problémy (zácpa) na začátku tábora řeší místo projímadla lépe hrnek teplé vody nalačno
- ☞ Před nastydnutím je nejlepší prevence. Otuzujeme děti důrazně, ale přesto přiměřeně jejich dosavadním zvyklostem.
- ☞ Při rozdělávání ohně je třeba zvýšené obezřetnosti - lesní požár není žádná legrace. Hry s rozděláváním a přenášením ohně nechte raději v šuplíku a vytáhněte je až po vytrvalém dešti - ona se tím i lépe prokáže zručnost vašich svěřenců. Oheň rozdělávejte jen v bezprostřední blízkosti vody - lépe větší množství než „pohotovostní kbelík“.
- ☞ Mohutná mola, vysoké přehrady na potoku, chladírny, mlýny,... jsou sice důkazem vašeho stavitelského umění, ale můžete tím také porušit zákon. Zvažte proto, zda stavby:
 - neohrožují některé vodní živočichy, neomezují je?
 - nebrání vodě v přirozeném průtoku?
 - nebudou se vesničané po proudu divit při nejbližší „velké vodě“?
- ☞ Na vosy, sršně, mravence, myši,... neplatí nic tak dobře jako uklizená kuchyň, jídelna a zásobáky - nebude-li v kuchyni rozsypaný cukr, v jídelně neutřené stoly a ve stanech bonbony, nebudou vás tyto „hosté“ obtěžovat, protože zůstanou u své přirozené stravy. Lapače, pasti a biolity jsou zbytečné!

- ostatní - do popelnice (ráno na nákup odjíždí služba s pytlíkem odpadků)
- kuchyňské zbytky - jsou-li, pak patří do vesnice pro prase (třeba za ně na konci tábora dostanete košík jahod)

☞ Zbytky z kuchyně v zásadě nejsou nutné. O „méně dobrém jídle“ platí, že hlad je nejlepší kuchař a zdánlivý nedostatek „více dobrého“ se dá doplnit krajícem chleba. Rozhodně by neměla existovat varianta „jídlo jsem vyhodil, ale oni mi za chvíli dají v kuchyni rohlík s marmeládou“.

☞ V kamnech ani na ohništi se zásadně nepálí plasty a kombinované obaly (mléko, polévky). To už dneska ale všichni vědí....

☞ Při praní dokáže ohřátá voda v umývadle a mýdlo s jelenem při troše námahy divy i se „zažranou špínou“. Jako za časů našich babiček se postupuje od světlého prádla k tmavému, pořádně ždímejte. Mýdlovou vodu je lépe vylít do vsakováčky a ne přímo do potoka.

☞ První máchání proveďte obdobně, teprve potom je možno si hrát na Boženy u potoka. Ještě naše babičky po vyprání nechávaly prádlo vybělit na sluníčku.

☞ Při mytí nádobí horká voda, tráva, písek a voda s octem zmožou mnoho.

☞ Saponáty patří do rukou odpovědným a ne službě, která si chce ulehčit práci. Připálený hrnec se přes noc snadno odmočí a pak to jde i bez půl litru jaru. Nalévat do proudící vody další a další spousty saponátů si prostě nemůžeme dovolit.

☞ Při mytí vlastních těl platí stejné zásady.

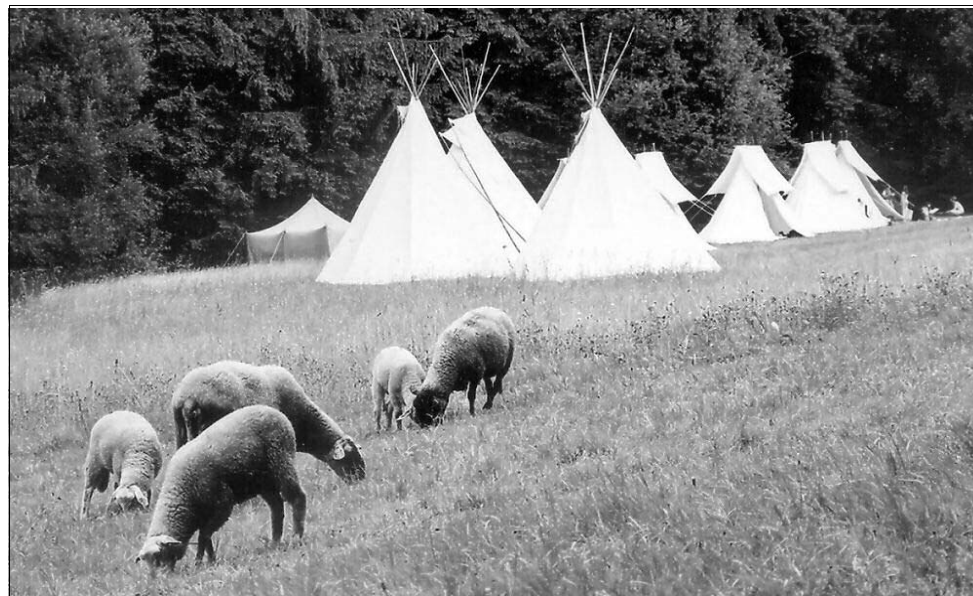
☞ Děti se často těší na „návštěvu civilizace“, kde za kapesné kupují sobě nebo kamarádům drobnosti, které:

- nejsou potřeba
- mohou je koupit v kterékoli drogerii či hračkářství v republice

Alternativou může být vhodně zvolený dárek vlastní výroby (vhodně zvolený proto, že se „mechová zahrádka“ za chvíli rozpadne), třeba sáček vlastnoručně nasbíraných a usušených bylin, drobná ozdoba z přírodního materiálu,...

☞ Přiměřenou svačinu na výlet či cestu domů nemusí mít děti připravenou v plastových sáčcích - papír je rozhodně vhodnější.

☞ Technická zlepšovadla nejsou vůbec tolik potřebná, jak se zdá na první pohled. Máme-li je na táboře, snažme se jejich použití nechat až na krajní nouzi. Myslíme zde vařiče, ledničky, hlučidla, mobily a výkřiky moderního hračkářství. Kazeťák může mít na táboře své místo (speciální zvukové efekty), rozhodně by ale neměl vyřvávat v kuchyni (a pokud je službě smutno, ať si raději zazpívá).

☞ Příliš světlá v nočním táboře (baterky, ohňostroje, několik lamp,...) nemají rádi nejen astronomové, ale ani noční zvířata.

☞ Na tábořišti se občasnému ruchu nevyhneme (třeba při hrách a závodech), ale proč rušit zbytečným hlomozem - zvěř v době tábora hnízdí a vyvádí mladé. Vaše skvělé petardy, dělbuchy a ostatní „lomozidla“ si nechte jinam, do přírody určitě nepatří.

☞ Budíček je už takhle pro mnohé nepříjemný a není tedy důvod k „budícímu rámsu“. Tichá hra na flétnu, kytaru,... vzbudí stejně jako siréna a navíc ještě navodí příjemnou náladu.